

Politikai eszmék és intézmények BTPTR1513
(Intézmények, pártok, választások és választók a dualizmuskori
Magyarországon)

1. Az Osztrák-Magyar Monarchia létrejötte. A dualista rendszer jellemzői. A magyar állam és a közös Monarchia viszonya. A Magyar Királyság intézményrendszere és közigazgatási rendszere (1867-1918).
2. A társadalmi struktúra, demográfiai viszonyok, nemzetiségi és vallási megoszlás a dualizmuskori Magyarországon. Társadalmi konfliktusok és problémák a századforduló Magyarországon: Nemzetiségi kérdés, agrárkérdés, munkáskérdés, zsidókérdés és a dzsentri- ill. középosztály-probléma.
3. Parlament és parlamentarizmus a dualizmuskori Magyarországon (többségi elv, házszabály, obstrukció, a parlament funkciói, osztályrendszer és szakbizottságok, interpelláció, frakciók, mentelmi jog, stb.). Választójog és választójogi vita a dualizmuskori Magyarországon.
4. A kormánypártok (Felirati Párt, Deák-párt, Szabadelvű Párt, Nemzeti Munkapárt) és a 67-es ellenzék pártjai (Jobboldali Ellenzék, Mérsékelt Párt, Nemzeti Párt, Alkotmánypárt, stb.).
5. A közjogi ellenzék (Határozati Párt, Szélsőbal, Függetlenségi Párt, 48-as Párt, Függetlenségi 48-as Párt, stb.) pártjai. Világnézeti (Antiszemita Párt, Katolikus Néppárt) és rétegpártok (48-as Független Országos Gazdapárt,).
6. A nemzetiségi pártok (Szlovák Nemzeti Párt, Szlovák Katolikus Néppárt, Bánáti és Magyarországi Román Nemzeti Párt, Román Nemzeti Párt, Szerb Nemzeti Liberális Párt, Szerb Nemzeti Radikális Párt, Szász Néppárt, stb.). A parlamenten kívüli pártok (a szegényparasztság pártjai, a munkáspártok, stb.).

Kötelező irodalom

1. Ballabás Dániel–Pap József: *Képviselők és főrendek a dualizmus kori Magyarországon I. : Parlamentarizmustörténeti tanulmányok*. Eger, Líceum, 2020.
2. Ballabás Dániel–Pap József–Pál Judit: *Képviselők és főrendek a dualizmus kori Magyarországon II. Az országgyűlés tagjainak archontológiája*. Eger: Líceum 2020.
3. Boros Zsuzsanna–Szabó Dániel: *Parlamentarizmus Magyarországon 1867-1944*. Budapest, Korona Kiadó, 1999.
4. Cieger András: *A magyar országgyűlés a dualizmus korában I. A képviselőház (1865–1918)*. Budapest: Országház 2021
5. Gyáni Gábor–Kövér György: *Magyarország társadalomtörténete a reformkortól a második világháborúig*. Budapest, Osiris, 1998.
6. Kozári Mónika: *A dualista rendszer*. Budapest, Pannonica Kiadó, 2005.
7. *Magyarországi pártprogramok 1867–1919*. Szerk. Mérei Gyula–Pölöskei Ferenc. Budapest, ELTE, 2003.

8. *Magyarországi politikai pártok lexikona (1846–2010)*. Főszerk. Vida István. Budapest, Gondolat Kiadó, 2011.

Ajánlott irodalom

1. Gratz Gusztáv: *A dualizmus kora*. Budapest, 1989.
2. Ilonszki Gabriella (szerk.): *Képviselők Magyarországon, 1-2*. Budapest, 2005.;
3. Kovács Zoltán, Kovalcsik Tamás, Hubai László, Pap József, Benedek József: *A társadalmi-politikai aktivitás térbelisége: választási földrajz* In: Kocsis, Károly; Kovács, Zoltán; Nemerkenyi Zsombor; Gercsák Gábor; Kincses Áron (szerk.) *Magyarország nemzeti atlasza 1. kötet : Állam és nemzet*. Budapest, 2024. https://nemzetiatalasz.hu/MNA/MNA_1_10-1.pdf
4. Lakatos Ernő: *A magyar politikai vezetőréteg 1848-1918*. Budapest,
5. *Magyar alkotmánytörténet*. Szerk. Mezey Barna. Budapest, Osiris Kiadó, 1996.
6. *Magyar liberalizmus*. Szerk. Tőkéczi László. Budapest, Századvég Kiadó, 1993.
7. *Magyarország története a 19. században*. Szöveggyűjtemény. Szerk. Pajkossy Gábor. Budapest, Osiris Kiadó, 2003.
8. Pál Judit: *Polgárok vagy politikusok? Az erdélyi városok országgyűlési képviselői a kiegyezés után*. In: H. Németh István - Szívós Erika - Tóth Árpád (szerk.): *Tanulmányok Bácskai Vera tiszteletére*. Budapest, 2011. 346-360.
9. Pap József: *A városi választókerületek lakossága és választói a dualizmus időszakában*. In: H. Németh István - Szívós Erika - Tóth Árpád (szerk.): *Tanulmányok Bácskai Vera tiszteletére*. Budapest, 2011.
10. Pesti Sándor: *Az újkori magyar parlament*. Budapest, Osiris Kiadó, 2002.
11. Szabó Miklós: *Politikai kultúra Magyarországon 1896-1986*. Budapest, Medvetánc, 1989.
12. Varga Lajos: *Magyar szociáldemokrácia lexikon*. 1988.
13. Veliky János–Velkey Ferenc–Miru György–Gunst Péter: *Polgárosodás és szabadság. Magyarország a XIX. században*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 1999.

Debrecen, 2026. szeptember 6.

Dr. Szendrei Ákos sk.